

به نام خدا - بررسی درس دوم عربی یازدهم انسانی - حسن اسدی و زینب کسمائی

الدَّرْسُ الثَّانِي

جَمَالُ الْمَرْءِ فَصَاحَةٌ لِسَانِهِ: زیبایی انسان شیوایی گفتار اوست.

جمال: مبتدا - المرء: مضاف إليه - فصاحة: خبر مفرد - لسان: مضاف إليه - ه: مضاف إليه - فصاحة: برای ضبط حرکت مهم است.

صِنَاعَةُ التَّلْمِيعِ فِي الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ - صنعت تلمیع در ادبیات پارسی

التَّلْمِيعُ: مضاف إليه - فِي الْأَدَبِ: جارّ و مجرور - الْفَارِسِيِّ: صفت (نعت) - صِنَاعَةُ، الْفَارِسِيِّ: برای ضبط حرکت مهم اند.

إِنَّ اللَّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ لُغَةُ الْقُرْآنِ وَالْأَحَادِيثِ وَالْأَدْعِيَّةِ فَقَدْ اسْتَفَادَ مِنْهَا الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيِّونَ

زبان عربی زبان قرآن، احادیث و دعاهاست و شاعران ایرانی از آن استفاده کرده اند

إِنَّ: حرف مشبّه بالفعل (برای تأکید روی کلّ جمله - ترجمه اش اجباری نیست - ولی اگر ترجمه شود باید اول جمله بیاید)

" عربی دوازدهم درس اول " - اللَّغَةُ: اسم إنّ - الْعَرَبِيَّةُ: صفت - لُغَةُ: خبر إنّ - الْقُرْآنُ: مضاف إليه - الْأَحَادِيثُ: معطوف -

الْأَدْعِيَّةُ: معطوف (مفرده الدّعاء) - قَدْ + ماضی: حرف تحقیق (ماضی نقلی می سازه - قطعی بودن وقوع فعل را می

رساند). - اسْتَفَادَ: فعل - مِنْهَا: جارّ و مجرور - الشُّعْرَاءُ: فاعل " اسم ظاهر " الْإِيرَانِيِّونَ: صفت و مرفوع بالواو

اسْتَفَادَ: فعل ماضٍ - للغائب - ثلاثي مزيد بزيادة ثلاثة حروف من باب استفعال (اسْتَفَادَ يَسْتَفِيدُ اسْتِفَادَةً) - متعدّد - معلوم - مبنيّ

الشُّعْرَاءُ: اسم - جمع تكسير (مفرده الشّاعر: مذكّر - مشتق و اسم فاعل) - معرّف بأل - معرب

وَأَنْشَدَ بَعْضُهُمْ أَيْبَاتًا مَمْرُوجَةً بِالْعَرَبِيَّةِ سَمَّوْهَا بِالْمَلَمَعِ؛ لِكَثِيرٍ مِنَ الشُّعْرَاءِ الْإِيرَانِيِّينَ مَلَمَعَاتٌ، مِنْهُمْ حَافِظُ الشُّيرَازِيِّ وَ سَعْدِيُّ الشُّيرَازِيِّ وَ جَلَالُ الدِّينِ الرَّومِيُّ الْمَعْرُوفُ بِالْمَوْلَوِيِّ.

و برخی از آنها بیت هایی آمیخته به عربی سروده اند که آنها را ملّمع نامیده اند؛ بسیاری از شاعران ایرانی ملّمعاتی دارند، از

جمله حافظ شیرازی و جلال الدّین رومی مشهور به مولوی

أَنْشَدَ: فعل - بعض: فاعل " اسم ظاهر " - هم: مضاف إليه - أَيْبَاتًا: مفعول به - مَمْرُوجَةً: صفت (نعت) - بِالْعَرَبِيَّةِ: جارّ

و مجرور - سَمَّوْهَا بِالْمَلَمَعِ: جمله وصفیه (درس پنجم یازدهم انسانی) - سَمَّوْ: فعل و فاعله " و " بارز - ها: مفعول به -

بِالْمَلَمَعِ: جارّ و مجرور - لِكَثِيرٍ: خبر مقدّم (شبه جمله) - مِنَ الشُّعْرَاءِ: جارّ و مجرور - الْإِيرَانِيِّينَ: صفت (نعت) و مجرور

بِالْيَاءِ - مَلَمَعَاتٌ: مبتدا مؤخّر - منهم: خبر مقدّم - حَافِظُ: مبتدا مؤخّر - الشُّيرَازِيِّ: صفت - سَعْدِيُّ: معطوف - الشُّيرَازِيِّ: صفت - جلال الدّین - معطوف - الرَّومِيُّ: صفت - الْمَعْرُوفُ: صفت دوم - بِالْمَوْلَوِيِّ: جارّ و مجرور

أَنْشَدَ: فعل ماضٍ - للغائب - ثلاثي مزيد بزيادة حرف واحد من باب إفعال - متعدّد - معلوم - مبنيّ

سَمَّوْا: فعل ماضٍ - للغائبين - ثلاثي مزيد بزيادة حرف واحد من باب تفعيل - متعدّد - معلوم - مبنيّ

مَلَمَّعُ حَافِظِ الشَّيرَازِيِّ لِسَانِ الْغَيْبِ : مَلَمَّعُ حَافِظِ شِيرَازِي " لِسَانِ الْغَيْبِ "

حَافِظٍ: مِضَافٌ إِلَيْهِ - الشَّيرَازِي: صِفَتٌ - الْغَيْبِ: مِضَافٌ إِلَيْهِ - لِسَانِ الْغَيْبِ (عَطْفٌ بِيَانٍ - خَارِجٌ مِنْ أَهْدَافٍ)

از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه
من روزگار را از دوری تو قیامت یافتم.

إِنِّي رَأَيْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكَ الْقِيَامَةَ

إِنَّ: حَرْفٌ مُشَبَّهٌ بِالْفِعْلِ - مُحَقَّفٌ " إِنْ + نِ وَقَايَهُ " + ي: اسْمٌ إِنْ - رَأَيْتُ: خَبْرٌ بِصُورَتِ جُمْلَةٍ فَعْلِيَّةٍ " رَأَيْتُ: فِعْلٌ وَفَاعِلُهُ تُ بَارِزٌ " - دَهْرًا: مَفْعُولٌ بِهِ - مِنْ هَجْرِكَ: جَارٌّ وَمَجْرُورٌ - ك: مِضَافٌ إِلَيْهِ - الْقِيَامَةُ: مَفْعُولٌ بِهِ دَوِّمٌ (رَأَيْتُ: وَجِدْتُ)

دارم من از فراقش در دیده صد علامت
لیست دموع عینی هدی لنا العلامه؟

آیا این اشک های چشم من برای ما نشانه نیست؟

(به تلفظ فراغ در زبان فارسی و الفراغ در عربی دقت کنید)

لیست: فعل ناقص - دموع: اسم لیست - عین: مضاف إليه - ی: مضاف إليه - هدی (هذه): صفت - لنا: جار و مجرور - العلامة: خبر لیس (قواعد اسم و خبر لیس که از افعال ناقصه است ، در درس ۷ یازدهم انسانی دنبال کنید)

هر چند کازمودم از وی نبود سودم
مَنْ جَرَّبَ الْمُجَرَّبَ حَلَّتْ بِهِ النَّدَامَةُ

هر کس آزموده را بیازماید، پشیمانی بر او وارد می شود. (پشیمان می شود)

من: (ادات) اسم شرط در نقش مبتدا - جَرَّبَ: فعل شرط و فاعله هو مستتر - الْمُجَرَّبَ: مفعول به - حَلَّتْ: جواب شرط - به: جار و مجرور - النَّدَامَةُ: فاعل " اسم ظاهر " - كَلَّ عبارت شرطی خبر برای مَنْ (قواعد درس ۳ یازدهم انسانی)

المُجَرَّبَ: اسم - مفرد - مذکر - معرّفٌ بِأَلٍ - معرب - مشتق و اسم مفعول من المصدر " تجرّيب "

پرسیدم از طیبی احوال دوست گفتا
فِي بُعْدِهَا عَذَابٌ فِي قُرْبِهَا السَّلَامَةُ

در دوری او عذاب و در نزدیکی او سلامتی است.

فِي بَعْدٍ: خَبْرٌ مُقَدِّمٌ (شَبَهٌ جُمْلَةٌ) - هَا: مِضَافٌ إِلَيْهِ - عَذَابٌ: مَبْتَدَأٌ مُؤَخَّرٌ - فِي قُرْبٍ: خَبْرٌ مُقَدِّمٌ - هَا: مِضَافٌ إِلَيْهِ - السَّلَامَةُ: مَبْتَدَأٌ مُؤَخَّرٌ

بُعْدٌ ≠ قُرْبٌ - عَذَابٌ (در معنای " مرض " مجازاً) ≠ السَّلَامَةُ

گفتم ملامت آید گر گرد دوست گردم
وَ اللَّهُ مَا رَأَيْنَا حُبًّا بِلَا مَلَامَةٍ

بخدا قسم عشقی بدون سرزنش ندیدیم.

والله: جار و مجرور - ما: حرف نفی - رأينا: فعل و فاعله نا بارز - حباً: مفعول به - بلا ملامة: جار و مجرور
واو قسم جزء حروف جرّ است.

حافظ چو طالب آمد جامی به جان شیرین

حَتَّى يَذُوقَ مِنْهُ كَأْساً مِنَ الْكِرَامَةِ

تا از آن جامی از کرامت بچشد.

حَتَّى : حرف ناصب (التزامی ساز) - يَذُوقُ : فعل منصوب و فاعله هو مستتر - منه : جار و مجرور - كَأْساً: مفعول به - من الكرامة: جار و مجرور

كَأْساً: اسم - مفرد - مؤنث معنوی - نكرة - معرب - جامد غير مصدر - جمعه كُؤُوس

مَلَمَعُ سَعْدِيَّ الشِّيرَازِيِّ

تو قدر آب چه دانی که در کنار فُرَاتی

سَلِ الْمَصَانِعَ رَكْباً تَهِيْمُ فِي الْفَلَوَاتِ

{ اَهْمِيَّتِ { آب انبارها را از سوارانی بپرس که در بیابان ها تشنه و سرگردانند.

سَل: فعل امر (سَأَلَ : ماضی - يَسْأَلُ : می پرسد)

وَ إِن هَجَرْتَ سَوَاءَ عَشِيَّتِي وَ عَدَاتِي

شبهم به روی تو روزست و دیده ام به تو روشن

اگر دور شوی آغاز شبم و آغاز روزم یکی می شود.

إِن : ادات (حرف شرط) - هَجَرْتَ : فعل شرط ، فعل و فاعله أَنْتَ مستتر - سَوَاءَ : خبر مقدم - عَشِيَّتِي: مبتدای مؤخّر - وَ عَدَاتِي: معطوف

مَضَى الزَّمَانُ وَ قَلْبِي يَقُولُ إِنَّكَ آتِي

اگر چه دیر بماندم امید برنگرفتم

زمان سپری شد و دلم می گوید قطعا تو در حال آمدنی.

مَضَى : فعل و فاعله الزَّمَانُ - قَلْب : مبتدا - «ی» مضاف الیه - يَقُولُ : خبر از نوع جمله - (إِنَّ : حرف مشبه بالفعل -ك: اسم إِنَّ - آتِي : خبر إِنَّ)

آتِي: اسم - مفرد - مذکر - نكرة - معرب - اسم فاعل من المصدر إتيان

اگر گلی به حقیقت عجین آب حیاتی

من آدمی به جمالت نه دیدم و نه شنیدم

مترادف عَجِين : مَمزُوج

وَ قَدْ تُفَتِّشُ عَيْنُ الْحَيَاةِ فِي الظُّلُمَاتِ

شبان تیره امیدم به صبح روی تو باشد

و گاهی چشم زندگی در تاریکی ها جستجو می شود.

قَدْ برسر فعل مضارع به معنای گاهی می باشد - تُفَتِّشُ: فعل و فاعله محذوف و نائب فاعله عَيْنُ - الْحَيَاةِ : مضاف الیه - فِي الظُّلُمَاتِ: جارومجرور

تُفَتِّشُ : فعل مضارع ، للغائبة ، مزید ثلاثی من باب تفعیل بزيادة حرف واحد، متعدّد ، مجهول ، معرب

الطُّلُمَات : اسم ، جمع مونث سالم ، معرفه بال ، معرب نكته : أعضاء جفت بدن ، مونث هستند. مانند : عَيْن، أُذُن ، يد ، رِجْل

فَكَمْ تُمَرَّرُ عَيْشِي وَ أَنْتَ حَامِلٌ شَهْدٍ جواب تلخ بدیع است از آن دهان نباتی

پس چقدر زندگی مرا تلخ می کنی حال آن که تو حامل شهد (عسل) هستی.

تُمَرَّرُ : فعل و فاعله أنت مستتر - عَيش : مفعول به - «ي»: مضاف اليه -أنت : مبتدا - حَامِلٌ: خبر -شَهِدٍ:مضاف اليه

تُمَرَّرُ : فعل ، مضارع ، مزيد ثلاثی من باب تفعیل بزيادة حرف واحد ، متعدّد ، معلوم ، مُعرب

نه پنج روزه ی عمرست عشق روی تو ما را وَجَدْتَ رَائِحَةَ الْوُدِّ إِنْ شَمَمْتَ رُفَاتِي

اگر خاک قبرم (استخوان پوسیده ام) را ببویی ، بوی عشق را می یابی.

وجدت: فعل و فاعله " ت " بارز (جواب شرط - به ضرورت شعری مقدّم شده است) - رائحة : مفعول به (جمعه روائح) -

الوُدّ : مضاف إليه (= الحبّ ، العشق) - إن: حرف شرط - شممت: فعل شرط و فاعله " ت " بارز - رُفَات: مفعول به - ي:

مضاف إليه

رُفَات : اسم - مفرد - مذکر - معرّف بالإضافة - معرب (نُقِلَ رِفَاتُ الْعَالِمِ إِلَى وَطَنِهِ وَ دُفِنَ.)

وَصَفْتُ كُلَّ مَلِيحٍ كَمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَى محامد تو چه گویم که ماورای صفاتی

هر با نمکی را آن گونه که دوست داری و می پسندی وصف کردم.

گرچه در برخی منابع " یحبّ و یرضی " وارد شده که منطقی تر به نظر می رسد:

هر بانمکی را آن گونه که دوست می داشت و می پسندید وصف کردم.

وصفتُ : فعل و فاعله " تْ بارز - كلّ: مفعول به - ملیح: مضاف إليه - ک: حرف جرّ - ما : مصدرية (جهت اطلاع) - تُحِبُّ :

فعل و فاعله أنت مستتر - ترضی: فعل و فاعله أنت مستتر

أَخَافُ مِنْكَ وَ أَرْجُو وَ أَسْتَغِيثُ وَ أَدْنُو که هم کمند بلایی و هم کلید نجاتی

از تو می ترسم و امید دارم و یاری می جویم و نزدیک می شوم.

أَخَافُ : فعل و فاعله أنا مستتر - منك: جار و مجرور - أرجو : فعل و فاعله أنا مستتر - أستغيث : فعل و فاعله أنا مستتر -

أدنو: فعل و فاعله أنا مستتر

أستغيث: فعل مضارع- للمتکلم وحده - مزيد ثلاثي بزيادة ثلاثة حروف من باب استفعال - معرب - متعدّد - معلوم

أَسْتَغِيثُ : أَسْتَغِيْنُ - أَدْنُو : أَقْتَرِبُ - أَقْرُبُ

أَحْبَبْتِي هَجْرُونِي كَمَا تَشَاءُ عِدَاتِي زچشم دوست فتادم به کامه ی دل دشمن

دوستانم مرا ترک کردند همانطور که دشمنانم می خواهند.

أَحَبَّةٌ: مبتدا (مفردة حبيب) - ي: مضاف إليه - هجروا: خبر " فعل و فاعله واو بارز " - ن: وقایه - ي: مفعول به (هجروني = تركوني) - ك: حرف جرّ - ما: مصدرية (جهت اطلاع) - تَشَاءُ: فعل (= تُرِيدُ ، تَطْلُبُ) - عُدَاةٌ: فاعل (مفردة عادي " عادٍ ") - ي: مضاف إليه

عُدَاةٌ: اسم - جمع تكسير (مفردة عادٍ: مذکر - اسم فاعل) - معرّف بالإضافة - معرب

فراقنامه ی سعدی عجب که در تو نگیرد **وَإِنْ شَكَّوْتُ إِلَى الطَّيْرِ نُحْنُ فِي الْوُكُنَاتِ**

و اگر به پرندهگان گلایه کنم در آشیانه ها شیون و زاری کنند.

إِنْ: حرف شرط - شكَّوْتُ: فعل شرط و فاعله " تُ " بارز - إِلَى الطَّيْرِ: جارّ و مجرور - نُحْنُ: جواب شرط و فاعله " ن " بارز - فِي الْوُكُنَاتِ: جارّ و مجرور

الطَّيْرِ: اسمُ جمع ، مفرد ، (این واژه برای مفرد و جمع استفاده شده است.) ، مذکر ، معرّف بآل - معرب

الطَّيْرِ در اینجا در مفهوم جمع به کار رفته و به همین علّت فعل " نُحْنُ " جمع مؤنث آمده است.

<p>قَدْ تَفَتَّشَ: گاهی جست و جو می شود (فَتَّشَ، يُفَتِّشُ) كَأْسٌ: جام، لیوان مُجَرَّبٌ (اسم مفعول): آزموده مَحَامِدٌ: ستایش ها «مفرد: مَحْمِدَةٌ» مَصَانِعٌ: انبارهای آب در بیابان (معنای امروزی: کارخانه ها) مَلِيحٌ: با نمک مَمْرُوجٌ: در هم آمیخته = مَخْلُوطٌ نُحْنُ: شیون کردند (نَاحٌ، يَنُوحُ) وُدٌّ: عشق و دوستی ≠ عداوةٌ وَصَفْتُ: وصف کردم (وَصَفَ، يَصِفُ) وَكُنَاتٌ: لانه ها «مفرد: وَكْنَةٌ» هَجَرْتُ: جدا شدى، رها ساختى (هَجَرَ، يَهْجُرُ)</p>	<p>حَتَّى يَذُوقَ: تا بچشد (ذَاقَ، يَذُوقُ) حَلَّتْ: فرود آمد، حل کرد (حَلَّ، يَحِلُّ) رُفَاتٌ: استخوان پوسیده رَكْبٌ: کاروان شتر یا اسب سواران سَلٌ: پیرس = اسألُ (سَأَلَ، يَسْأَلُ) شَكَّوْتُ: گلایه کردم (شَكَ، يَشْكُو) «إِنْ شَكَّوْتُ: اگر گلایه کنم» شَمَمْتُ: بوییدی (شَمَّ، يَشُمُّ) «إِنْ شَمَمْتُ: اگر بویی» شَهْدٌ: عسل عَادِي، عَادٍ: دشمن، تجاوزگر «جمع: عُدَاةٌ» = عَدُوٌّ ≠ صَدِيقٌ عَجِينٌ: خمیر عَشِيَّةٌ: شامگاه، آغاز شب غَدَاةٌ: صبحگاه، آغاز روز فَلَوَاتٌ: بیابان ها «مفرد: فَلَاةٌ»</p>	<p>آتِي: آینده، درحال آمدن أُحِبَّةٌ: یاران «مفرد: حَبِيبٌ» أَدْنُو: نزدیک می شوم (دَنَا، يَدْنُو) أَرْجُو: امید دارم (رَجَا، يَرْجُو) أَسْتَعِيثُ: کمک می خواهم (اسْتَعَاثَ، يَسْتَعِيثُ اسْتَعَاثَ) بَدِيعٌ: نو بُعْدٌ: دوری ≠ قُرْبٌ تَرْضَى: حُشْنُودٌ می شوی (رَضِيَ، يَرْضَى) تَشَاءُ: می خواهد (شَاءَ، يَشَاءُ) شَاءٌ = أَرَادَ، طَلَبَ تَمَرَّرٌ: تلخ می کنی (مَرَّرَ، يَمَرَّرُ) تَهَيَّمٌ: تشنه و سرگردان می شود (هَامَ، يَهَيِّمُ) جَرَّبَ: آزمایش کرد (مضارع: يُجَرِّبُ)</p>
---	--	--

عَيْنُ الصَّحِيحِ وَالْخَطَأِ حَسَبَ نَصِّ الدَّرْسِ.

خطأ

۱- تَفَتَّشَ عَيْنُ الْحَيَاةِ فِي الصُّوِّ فَقَط.

صحيح

۲- أَلْمَلَمَعَاتُ أَشْعَارٍ فَارِسِيَّةٍ مَمْرُوجَةٌ بِالْعَرَبِيَّةِ.

۳- يَرَى سَعْدِيَّ اللَّيْلِ وَ النَّهَارَ سَوَاءً مِنْ هَجْرٍ حَبِيْبِهِ. صحیح

۴- قَالَ سَعْدِيٌّ مَضَى الزَّمَانُ وَ قَلْبِي يَقُولُ إِنَّكَ لَا تَأْتِي. خطأ

۵- يَرَى حَافِظٌ فِي بُعْدِ الْحَبِيْبِ رَاحَةً وَ فِي قُرْبِهِ عَذَابًا. خطأ

إِعْلَمُوا

إِسْمُ الْفَاعِلِ وَ اسْمُ الْمَفْعُولِ وَ اسْمُ الْمُبَالَغَةِ

اسم فاعل به معنای «انجام دهنده یا دارنده حالت» و اسم مفعول به معنای «انجام شده» است.

اسم فاعل و اسم مفعول دو گروهند:

گروه اول (ثلاثی مجرد) بر وزن «فَاعِلٌ» و «مَفْعُولٌ» هستند که در پایه نهم با وزن آنها آشنا شده بودید.

ماضی	اسم فاعل	صفت فاعلی	اسم مفعول	صفت مفعولی
صَنَعَ	صانع	سازنده	مَصْنُوعٌ	ساخته شده
خَلَقَ	خالق	آفریننده	مَخْلُوقٌ	آفریده شده
عَبَدَ	عابد	پرستنده	مَعْبُودٌ	پرستیده شده
ذَهَبَ	ذاهب	رونده	_____	_____

توجه: از فعل های لازم، اسم مفعول ساخته نمی شود.

اکنون با گروه دوم (ثلاثی مزید) آشنا شوید.

مضارع	اسم فاعل	صفت فاعلی	اسم مفعول	صفت مفعولی
يُشَاهِدُ	مُشَاهِدٌ	بیننده	مُشَاهَدٌ	دیده شده
يُقَلِّدُ	مُقَلِّدٌ	تقلید کننده	مُقَلَّدٌ	تقلید شده
يُرْسِلُ	مُرْسِلٌ	فرستنده	مُرْسَلٌ	فرستاده شده
يَنْتَظِرُ	مُنْتَظِرٌ	انتظار کِشنده	مُنْتَظَرٌ	مورد انتظار
يَتَعَلَّمُ	مُتَعَلِّمٌ	یاد گیرنده	مُتَعَلَّمٌ	یاد گرفته شده
يَسْتَخْرِجُ	مُسْتَخْرِجٌ	بیرون آورنده	مُسْتَخْرَجٌ	بیرون آورده شده
يَتَهَاجِمُ	مُتَهَاجِمٌ	حمله کننده	_____	_____
يَنْكَبِرُ	مُنْكَبِرٌ	شکونده	_____	_____

گروه اول: از فعل های ثلاثی مجرد گرفته شده و اسم فاعل و مفعولشان بر وزن فاعل و مفعول است.

گروه دوم: از فعل های ثلاثی مزید گرفته شده و اسم فاعل و مفعولشان با حرف « مُ » شروع می شود. و در اسم فاعل حرف ماقبل آخرشان کسره و در اسم مفعول فتحه دارد. (اسم فاعل : مُ ... _ ... (، اسم مفعول : مُ ... _ ...)

إِخْتَبِرْ نَفْسَكَ؛ تَرَجِمِ الْكَلِمَاتِ التَّالِيَةَ وَ الدُّعَاءَ، ثُمَّ عَيِّنِ اسْمَ الْفَاعِلِ وَ اسْمَ الْمَفْعُولِ.

اسم المفعول	اسم الفاعل	التَّرْجِمَة	الكلمة
	✓	نزدیک کننده	المُقَرَّبُ : نزدیک می کند
	✓	دانا	العَالِمُ : می داند
	✓	تولید کننده	المُنْتِجُ : تولید می کند
✓		آماده شده	المُجَهَّزُ : آماده می کند
✓		زده شده	مَضْرُوبٌ : می زند
	✓	سخنگو	مُنْكَلِّمٌ : سخن می گوید

یا صَانِعٌ كُلِّ مَصْنُوعٍ یا خَالِقٌ كُلِّ مَخْلُوقٍ یا رَازِقٌ كُلِّ مَرْزُوقٍ یا مَالِكٌ كُلِّ مَمْلُوكٍ. من دعاء الجوشن الكبير

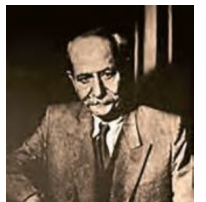
ای سازنده ی هر ساخته شده ای ای آفریننده ی هر آفریده شده ای ای روزی دهنده ی هر روزی داده شده ای ای مالک هر مملوکی

اسم فاعل: صَانِعٌ - خَالِقٌ - رَازِقٌ - مَالِكٌ   اسم مفعول: مَصْنُوعٌ - مَخْلُوقٌ - مَرْزُوقٌ - مَمْلُوكٌ

اسم مبالغه

اسم مبالغه بر بسیاری صفت یا انجام کار دلالت دارد و دو وزن مهم آن «فَعَّالٌ» و «فَعَّالَةٌ» است؛ مثال:

صَبَّارٌ : بسیار بُردبار - غَفَّارٌ : بسیار آمرزنده - كَذَّابٌ : بسیار دروغگو - رَزَّاقٌ : بسیار روزی دهنده - خَلَّاقٌ : بسیار آفریننده - عَلَّامَةٌ : بسیار دانا - فَهَّامَةٌ : بسیار فهمیده - أَمَّارَةٌ : بسیار امر کننده - لَوَّامَةٌ : بسیار سرزنش کننده

عَلَّامَةٌ دِهْخُدَا مُؤَلِّفُ أَكْبَرِ مُعْجَمِ فَارِسِيٍّ

گاهی وزن «فَعَّالٌ» بر شغل یا ابزار دلالت می کند؛ مانند: خَبَّازٌ "نانوا" - حَدَّادٌ "آهنگر" - جَوَّالٌ "تلفن همراه" - بَرَّادٌ "یخچال" - كَشَّافٌ "چراغ قوه"

گاهی نیز وزن «فَعَالَةٌ» بر اِزْأار، وسيله يا دستگاه دلالت می کند؛ مثال: فَتَّاحَةٌ " در بازکن " - نَظَّارَةٌ " عینک " - سَیَّارَةٌ " خودرو " - جَرَّارَةٌ " تراکتور " - ثَلَّاجَةٌ " یخچال فریزر "

النَّظَّارَةُ السُّمْسِيَّةُ : عینک آفتابی

إِخْتَبِرْ نَفْسَكَ: تَرَجِّمِ التَّرَاكِيِبَ التَّالِيَةَ.

١. ﴿ عَلَامُ الْغُيُوبِ ﴾ بسیار دانای غیب ها
٢. ﴿ أَمَارَةٌ بِالسُّوءِ ﴾ بسیار امرکننده به بدی
٣. الطَّيَّارُ الْإِيرَانِيُّ: خلبان ایرانی
٤. فَتَّاحَةُ الزُّجَاجَةِ: در بازکن بطری الزجاجة: شیشه
٥. الْهَاتِفُ الْجَوَّالُ: تلفن همراه
٦. السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا مَیْتَمُ التَّمَّارِ: درود بر تو ای میثم خرما فروش

التَّمارین

التمرین الأول - عَيِّنِ الْجُمْلَةَ الصَّحِيحَةَ وَغَيِّرِ الصَّحِيحَةَ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ.

- (١) الرِّكْبُ جَمَاعَةٌ مِّنَ الْمُسَافِرِينَ يُسَافِرُونَ عَلَى الدَّوَابِّ. صحیح
- (٢) عُصُونُ الْأَشْجَارِ فِي الشِّتَاءِ بَدِيعَةٌ خَصِرَةٌ. خطأ
- (٣) الْعَدَاةُ نِهَایَةُ النَّهَارِ وَبَدَایَةُ ظَلَامِ اللَّیْلِ. خطأ
- (٤) الْكَأْسُ إِنَاءٌ يُشْرَبُ بِهِ الْمَاءُ أَوْ الشَّايُ. صحیح
- (٥) يُصَنَعُ الْخُبْزُ مِنَ الْعَجِينِ. صحیح

التمرین الثاني - صَّعِّ فِي الدَّائِرَةِ الْعَدَدَ الْمُنَاسِبِ. «كلمة واحدة زائدة»

- (١) الْوُكْنَةُ O زینةٌ مِنَ الذَّهَبِ أَوْ الْفِصَّةِ فِي يَدِ الْمَرَأَةِ. ٥

- (۲) الْكِرَامَةُ O مَن يُعْجِبُكَ شَكْلُهُ وَ كَلَامُهُ وَ سُلُوكُهُ. ۶
- (۳) الْهَجْرُ O شَرَفٌ وَ عَظَمَةٌ وَ عِزَّةٌ النَّفْسِ. ۲
- (۴) الرُّفَاتُ O تَرَكُ الصَّدِيقِ أَوْ الْمُحِبِّ. ۳
- (۵) السَّوَاؤُ O بَيْتُ الطُّيُورِ. ۱
- (۶) الْمَلِيحُ

التمرین الثالث- تَرْجِمْ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ ثُمَّ عَيِّنِ الْمَطْلُوبَ مِنْكَ.

(۱) إِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْأَحْمَقِ فَإِنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَنْفَعَكَ فَيُضْرِكُ. / الْفَعْلَ الْمُضَارِعَ : يَرِيدُ - يَنْفَعُ - يَضُرُّ

از دوستی کردن با احمق بپرهیز چرا که او می خواهد به تو سود برساند ولی (پس) زیان می رساند.

يَنْفَعُ ≠ يَضُرُّ - يُرِيدُ = يَطْلُبُ

(۲) الصَّدِيقُ مَن كَانَ نَاهِيًا عَنِ الظُّلْمِ وَ الْعُدْوَانِ مُعِينًا عَلَى الْبِرِّ وَ الْإِحْسَانِ. / الْجَارُ وَ الْمَجْرُورُ : عَنِ الظُّلْمِ - عَلَى الْبِرِّ

دوست کسی است که بازدارنده از ستم و دشمنی و یاری کننده بر نیکی و احسان است (باشد).

الْبِرُّ = الْإِحْسَانُ - نَاهِيًا ≠ أَمْرًا - الصَّدِيقُ : مبتدا - مَن : اسم موصول در نقش خبر

اسم موصول : خَاصٌّ " الَّذِي ..... " عامٌّ " مَن - مَا " اسم های موصول در معنای " که " حتما صفت هستند - اسم های موصول در معنای کسی است که ، چیزی است که ..... حتما خبر هستند. اسم های موصول در معنای کسی که ، چیزی که ..... هر نقشی به جز صفت و خبر دارند.

الكتاب الذي اشتريته امس مفيدٌ. الكتاب : مبتدا - الذي : صفت - اشتريته أمس : جملة صلة - مفيدٌ : خبر

المؤمنون الذين يساعدون الفقراء محبوبون عند الله. الذين : صفت " که " صفت "

المؤمنون الذين يساعدون الفقراء. الذين : کسانی هستند که " خبر "

(۳) إِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْكَذَّابِ فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يُقَرَّبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدَ وَ يُبْعَدُ عَلَيْكَ الْقَرِيبَ. / اسْمَ الْمُبَالَغَةِ : الْكَذَّابِ

از دوستی کردن با درغگو بپرهیز چرا که او مانند سراب است دور را بر تو نزدیک می کند و نزدیک را بر تو دور می کند.

يُقَرَّبُ ≠ يُبْعَدُ - الْبَعِيدُ ≠ الْقَرِيبُ

(۴) الصَّدِيقُ الصَّدُوقُ مَن نَصَحَكَ فِي غَيْبِكَ وَ حَفِظَكَ فِي غَيْبِكَ وَ آثَرَكَ عَلَى نَفْسِهِ. / الْمَجْرُورَ بِحَرْفِ جَرٍّ : غَيْبٌ -

نفس

دوست راستگو کسی است که در عیبت تو را نصیحت کرد (کند) و در غیابت (نبودت) تو را حفظ کرد (کند) و تو را بر خودش ترجیح داد (دهد)

٥) مَنْ غَضِبَ عَلَيْكَ مِنْ إِخْوَانِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَلَمْ يَقُلْ فِيكَ شَرًّا فَاتَّخِذْهُ لِنَفْسِكَ صَدِيقًا. / فعل الأمر: **اتَّخِذْ**

هر کس از برادرانت (دوستانت) بر تو سه بار خشم گیرد پس درباره تو {چیز} بدی نگوید، او را برای خودت دوست بگیر.

اتَّخِذْ: فعل دومفعولی - ه: مفعول به اول - صديقاً: مفعول به دوم

٦) يَا بُنَيَّ اتَّخِذْ أَلْفَ صَدِيقٍ وَ الْأَلْفَ قَلِيلٌ وَ لَا تَتَّخِذْ عَدُوًّا وَاحِدًا وَ الْوَاحِدُ كَثِيرٌ. / فعل النهي: لا تتخذ

ای پسرکم هزار دوست بگیر و هزار {دوست} اندک است و یک دشمن بگیر و یک {دشمن} زیاد است.

التمرین الرابع- اُكْتُبْ مُتْرَادِفَ أَوْ مُتَضَادَّ كُلِّ كَلِمَةٍ أَمَامَهَا.

أ. أَرَادَ / قَرَّبَ / الدُّكَّانَ / الوُدَّ / العُدَاةَ / البُعْدَ / الصَّحْرَاءَ / الغَدَاةَ / الحَرْبَ

ب. صدوق/قَرَّبَ / مُصَادَقَةٌ / آثَرُ / مُعِينٌ / سَلَّ / سِعْرٌ / مُعَجَّبٌ بِنَفْسِهِ / رَفَعَ

آ. ب.

الأجبة ≠ العُدَاة	كذاب ≠ صدوق
العشيّة ≠ الغدَاة	بَعَدَ ≠ قَرَّبَ
الفلاة = الصحراء	مُسَاعِدٌ = مُعِينٌ
الحُبُّ = الوُدُّ	انْتَحَبَ = آثَرُ
السُّلْمُ ≠ الحَرْبُ	عَدَاوَةٌ ≠ مُصَادَقَةٌ
شاء = أَرَادَ	أَجِبَ ≠ سَلَّ
المتجر = الدُّكَّانُ	قيمةٌ = سِعْرٌ
القُربُ ≠ البُعْدُ	نَزَلَ ≠ رَفَعَ
دَنَا = قَرَّبَ	مُخْتَالٌ = مُعَجَّبٌ بِنَفْسِهِ

التمرین الخامس: تَرَجِّمِ الْآيَاتِ التَّالِيَةَ ثُمَّ عَيِّنِ اسْمَ الْفَاعِلِ وَ اسْمَ الْمَفْعُولِ وَ اسْمَ الْمُبَالِغَةِ وَ اسْمَ الْمَكَانِ وَ اسْمَ التَّفْضِيلِ.

(١) ﴿ قَالَ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴾ : گفتم: قطعاً او یاری شده است. (منصور: اسم مفعول)

(٢) ﴿ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴾: قطعاً تو همان بسیار دانای غیبها هستی. (عَلَّامٌ: اسم مبالغة) الغيوب: مضاف إليه

۳ ﴿ قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ﴾: بگو مشرق و مغرب از آن خداست . (مغرب و مشرق : اسم مکان)

قل: فعل و فاعله أنت مستتر - لله المشرق و المغرب : مفعول به - لله : خبر مقدم " جار و مجرور " - المشرق : مبتدا مؤخر - المغرب : معطوف

۴ ﴿ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾: قطعاً خداوند توکل کنندگان را دوست دارد. (متوکلین : اسم فاعل)

يُحِبُّ: فعل و فاعله هو مستتر - المتوكلين : مفعول به منصوب بالياء

يُحِبُّ: فعل مضارع - للغائب - ثلاثی مزید بزیادة حرف زائد (أ) من باب إفعال - متعدّد - معلوم - معرب

المتوکلین: اسم - جمع مذکر سالم و مفرده المتوکل - معرّف بأل - مشتق و اسم فاعل از مصدر توکل - معرب

۵ ﴿ ... اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾: خداوند به آنچه که انجام می دهید ، آگاه تر است. (أَعْلَمُ : اسم تفضیل)

الله : مبتدا - أَعْلَمُ: خبر مفرد - بما : جار و مجرور - تعملون: جمله صله " فعل و فاعله واو بارز "

۶ ﴿ مَنْ بَعَثْنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴾: چه کسی مارا از آرامگاهمان برانگیخت این چیزی است که خداوند مهربان وعده داده است و فرستاده شدگان راست گفتند. (مَرَقَد: اسم مکان) (الْمُرْسَلُونَ : اسم مفعول)

مَنْ : اسم استفهام در نقش مبتدا - بعثت : فعل و فاعله هو مستتر " خبر " - نا : مفعول به - من مرقد: جار و مجرور - نا : مضاف إليه - هذا : مبتدا - ما : خبر مفرد - وعد الرحمن: جمله صله " وعد : فعل - الرحمن : فاعل " - صدق المرسلون: معطوف " صدق : فعل - المرسلون: فاعل و مرفوع با واو فرعی

التَّمْرِينُ السَّادِسُ: تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ فِي الْجُمَلِ التَّالِيَةِ: ثُمَّ عَيِّنْ بَابَ كُلِّ مِنْهَا .

۱- أَنْشَدْنَا فِي الْإِصْطِفَافِ الصَّبَاحِ.

در صف صبحگاه سرودیم (سرود خواندیم). باب : إفعال بزیادة حرفِ واحدٍ

۲- تَخَرَّجُ مِنَ الْمَدْرِسَةِ بَعْدَ سَنَةٍ .

سال بعد از مدرسه دانش آموخته می شویم . باب: تَفَعَّل بزیادة حَرَفَيْنِ إِثْنَيْنِ

۳- جُنُودُنَا يُدَافِعُونَ عَنِ الْوَطَنِ .

سربازانمان از میهن دفاع می کنند. باب : مُفَاعَلَة بزیادة حرفِ واحدٍ

۴- تَنْفِيحُ الْأَزْهَارِ فِي الرَّبِيعِ .

شکوفه ها در بهار باز می شوند. باب : انفعال بزیادة حَرَفَيْنِ إِثْنَيْنِ

۵- الشَّرِيكَانِ تَعَامَلَا قَبْلَ سَنَةٍ .

دو شریک یک سال قبل دادو ستد کردند. باب تفاعل : بزیادة حَرَفَيْنِ إِثْنَيْنِ

٦- يَسْتَخِدِمُ الْمَصْنَعُ عُمَّالًا.

کارخانه کارگرانی را استخدام می کند.

باب : استفعال بزيادة ثلاثة حروف

٧- رَجَاءٌ ، عَلَّمَنِي الزَّرَاعَةَ .

لطفاً ، به من کشاورزی یاد بده.

باب : تفعیل بزيادة حرف واحد

٨- أَشْتَعِلُ عِنْدَ أَبِي .

نزد پدرم کار می کنم.

باب : افتعال بزيادة حرفين إثنين

کانال آموزش عربی - حسن اسدی در تلگرام

@asha0